Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЖУМОД АЛ-АВВАЛ, 28-КУН.
ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ҚАВС, 17-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган. 1991 йил 5 декабрь, пайшанба, 235-сон

НАРХИ: ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ЭЛЧИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

4 декабрь куни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Тошкентга келган Корея Республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Гон Ро Менни қабул қилди.

Бафуржа суҳбат асносида кўпгина масалалар ҳақида гаплашиб олинди. Ўзбекистоннинг мустақил деб эълон қилиниши янги истиқболларни очаётганлиги таъкидланди. Меҳмон республиканинг чет эллар билан узоқ муддатли, ўзаро манфаатли савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантиришдаги имкониятлари билан таништирилди. Бой табиий-хом ашё заҳиралари, меҳнаткаш халқи бўлган Ўзбекистон замонавий технологиялар, сармоялар ҳисобига улардан самарали фойдаланишдан манфаатдор эканлиги қайд этилди.

И. А. Каримов Ўзбекистон Республикаси билан Корея Республикаси ўртасидаги муносабатларни мустаҳкамлаш юзасидан аниқ таклифлар киритди. Ҳаракатларни мувофиқлаштириб туриш учун Тошкентда ва Сеулда иккала давлатнинг консуллик ваколатхоналарини ташкил қилиш зарур. Ўзбекистонда икки юз мингдан кўпроқ корейс яшаб турганлиги бу ишда катта аҳамиятга эга бўлади. Бу ердаги корейслар республиканинг барча фуқаролари билан тенг ҳуқуққа эга бўлиб, иқтисодиёт, маданият, илм-фаннинг турли соҳаларида баракали меҳнат қилмоқдалар. Ўзбекистон ҳукумати пойтахтларда савдо уйлари ташкил этилишидан, ўзаро делегациялар юбориб турилишидан ҳам манфаатдордир.

Гон Ро Мен қабул ва аниқ мазмундор суҳбат учун миннатдорчилик билдирди.

У ўз ҳукумати номидан И. А. Каримовга келгуси йилнинг бошларида Корея Республикасига расмий ташриф буюриш ҳақида расмий таклифнома топширди. Таклифнома миннатдорчилик билан қабул қилинди.

Элчи учрашув вақтида айтилган барча амалий таклифлар ўз вақтида Корея ҳукуматига маълум қилинади, деб ваъда берди.

Иккала томон икки республика ўртасида янада мустаҳкам алоқаларни ривожлантириш муддаосини изҳор этди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова, республика давлат ташқи савдо ва чет эллар билан алоқа комитетининг раиси У. Т. Султонов қатнашдилар.

Гон Ро Мен ва унга ҳамроҳ бўлиб келган элчихона ходимлари Самарқанд ва Бухорога борадилар.

(ЎзТАГ).

Қўқон болалар парки темир йўлида йўл кўрсатувчи бўлган чоғларида М. Мирҳамзаевда бу касбга ҳавас уйғонган эди. Орзу уни Тошкент темир йўл инженерлари институтига етаклади. Интилганга толе ёр деганларидек, у интилди, изланди ва мақсадга эришди. Бугун аҳил жамоанинг раҳбари, ёшларнинг севимли мураббийси.

СУРАТДА: Ўрта Осиё темир йўли Фарғона бўлими бошлиғи, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Мирмуҳсин Мирҳамзаев.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

● Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош ассамблеяси Бутрос Бутрос Галини ана шу ташкилотнинг янги бош котиби этиб тайинлади. У Миср фуқаросидир.

● **Россия Президенти Борис Ельцин Япония билан ҳудудий масалани ҳал этишдаги ўз нуқтаи назарини яна тасдиқлади. Курил оролларини бериш ҳақида ҳеч қандай гап-сўз бўлиши мумкин эмас, бўлмайди ҳам, деди у.**

● РСФСР Олий Кенгаши раёсати мудофаа эҳтиёжлари, шунингдек иттифоқнинг ташқи ва ички қарзларини тўлаш учун 25,9 миллиард сўм ажратишга рози бўлди. Раёсатнинг қарори билан Россия марказий банкига республика тасарруфига ўтган корхоналарни маблағ билан таъминлаш учун РСФСР ҳукуматига 36,5 миллиард сўм беришга рухсат этилди.

● **Ташқи иқтисодий банк ўтган кундан бошлаб фуқароларга валюта сотишни яна йўлга қўйди. Пулнинг сайёҳлик курси бекор қилинган ҳозирги пайтда банк валютани доллар ҳисобига 90 сўмдан сотиб олади ҳамда 10 фоиз қиммат — 99 сўмдан сотади. Ваҳоланки, биржада ҳозир ҳар бир доллар 110 сўм туради.**

● Владивостокда Тинч океани экология муаммолари ва геокимё институти очилди. Узоқ Шарқда янги илмий муассасанинг ташкил этилишига сабаб Осиё қитъаси қирғоқларини ювиб турган денгизларнинг табиий муҳитини сақлаш ниятидир.

● **Л. М. Кравчук халқаро жамоатчилик вакиллари олдида Украина Президенти сифатида нутқ сўзлади. Бу лавозимга у яқинда умумхалқ овоз бериши йўли билан сайланган эди. Буюк тарихий воқеа содир бўлди, у Украина халқи ҳаётини ўзгартирибгина қолмасдан, балки бутун дунё учун ҳам зўр воқеадир, деди Л. М. Кравчук.**

● Хитой яқин вақт ичида ядро қуролларини тарқатмаслик тўғрисидаги шартномага қўшилади, деб баёнот берди ХХР Давлат кенгаши раисининг ўринбосари Тянь Цзиюнь.

● **Америка Қўшма Штатларида жанговар навбатчиликдан олиб қўйилган «Минитмен-2» қитъалараро баллистик ракеталарни йўқотиш жараёни бошлаб юборилди.**

● Шу йил кўкламида курдлар қўзғолони бостирилганидан кейин Саддам Ҳусайн тартиботи бошлаган қатағон натижасида 15 мингга яқин тинч аҳоли дом-дараксиз ғойиб бўлди. Сурия рўзномалари Ироқ оппозицияси маълумотларига таяниб ана шу ҳақда хабар берди.

● **Литванинг Москвадаги муваққат ишлар вакили Э. Бичкаускаснинг фикрича, декабрь ойи бошларида СССРда ҳарбий тўнтаришга янги уриниш эҳтимолдан холи. Бироқ январь-март ойларида тўқнашувлар ёки қўзғолон бўлиши мумкин, бундан Жириновский атрофидаги одамлар фойдаланиб қолсалар ажаб эмас.**

● СССР Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинлар оператив гуруҳи маълумотларига қараганда, ўтган кунлар мобайнида Тоғли Қорабоғдаги вазият ижобий томонга ўзгармаган. Шуша ва Степанакерт ўртасида «Алазань» типидаги ракеталардан ўзаро отишмалар бўлган. Маълумотларга кўра, бир киши ўлдирилган, ўн киши ярадор бўлган, 25 бино ёниб кетган ва қаттиқ шикастланган.

● **Таллинида халқаро шашка бўйича жаҳон чемпиони номи учун мусобақа бўлаяпти. Алексей Чижов ва Гунтис Валнерис тожни қўлга киритиш учун баҳслашмоқдалар. 9-партия дуранг бўлди. Ҳозирча Чижов 12:6 ҳисобида олдинда бормоқда.**

● Гуржистон пойтахтининг Исан районидаги Кавказорти округи ракета қуроллари хизматининг бошлиғи генерал Магомед Тина-магомедов машинаси ўққа тутилган. Қурбонлар йўқ.

● **Ливанда гаровга ушлаб турилган яна бир киши — америкалик Алан Стин эркинликка чиқарилди. У 52 ёшда бўлиб, Байрутнинг Америка дорилфунуни ҳузуридаги коллежда муаллимлик қилиб келган. А. Стин 1987 йил 24 январда ўғирлаб кетилганди. Ҳозир у Дамашқ йўлида.**

(ТАСС ва марказий рўзномалар материаллари асосида тайёрланди).

МАСЪУЛИЯТНИ ҲИС ЭТИБ

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИ РЕСПУБЛИКАЛАР КЕНГАШИНИНГ МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ОЛИЙ КЕНГАШЛАРИГА МУРОЖААТНОМАСИ

СССР Олий Кенгашининг Республикалар кенгаши Мустақил давлатлар иттифоқи тўғрисидаги шартноманинг СССР Давлат кенгаши томонидан тақдим этилган лойиҳасини муҳокама қилиб, уни умуман қўллаб-қувватлайди.

Мустақил давлатларнинг халқлари олдидаги ўз масъулиятини англаб ва ўтиш даврида рўй бераётган парчаланиш жараёнларидан чуқур ташвиш изҳор этиб,

вазиятни барқарорлаштириш, тангликни бартараф этиш ва мустақил давлатлар ўртасида тотувликка эришиш йўлларини излашга ўз ҳиссасини қўшишга интилиб,

Республикалар кенгаши Мустақил давлатларнинг Олий Кенгашларига шартнома лойиҳасини парламентларда жуда яқин вақт ичида кўриб чиқиш ва ўз нуқтаи назарини аниқлаб, уни имзолашга йўл очиш ҳақидаги даъват билан мурожаат қилади.

Республикалар кенгашининг раиси
А. ОЛИМЖОНОВ.

ТЕМУРНИ АСРАБ ҚОЛАЙЛИК

КЎПРОҚ ЮБОРАР ЭДИМ-У...

Муҳтарам «Халқ сўзи» таҳририяти ходимлари! Мен рўзномангизда босилган «Темурни асраб қолайлик» сарлавҳали хабарни ўқиб, адашим Темурга унинг дардини енгишига кўмак бўлсин, деб 5 сўм юбораяпман. Кўпроқ юборар эдим, афсуски, ҳозир ёнимда бошқа пулим йўқ. Сизларни безовта қилмай пулни кўрсатилган счётга ўтказар эдим, аммо бунга ҳам имкониятим йўқ. Чунки ўзим 1-гуруҳ ногирониман.

Ҳурмат билан ТЕМУР.

ТАҲРИРИЯТДАН: **Саховатпеша йигит ўзининг аниқ манзилини кўрсатмаган. Мактуб муҳридан Сирдарё вилоятининг Ховос районидан эканини билиб олдик. Темурбек, юксак инсонийлигингиз учун раҳмат. Сизга ҳам худо шифо берсин.**

ЭСЛАТАМИЗ: бемор Темурни асраб қолиш учун ёрдам пулини қуйидаги ҳисобга ўтказинг:

ТОШКЕНТ ШАҲАР, АКМАЛ ИКРОМОВ РАЙОНИДАГИ 8297-СОНЛИ БАНКДА ОЧИЛГАН 28564-СЧЁТ.

ҲИСОБ ДАФТАРИ ОЧИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, жамоат бирлашмалари ва айрим фуқароларга маълум қиладики, жумҳурият давлат банки «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 6-моддасида кўзда тутилган кўнгилли бадаллар учун саноат-қурилиш банкининг Тошкент шаҳридаги меҳнат бўлимида «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказиш Марказий сайлов комиссияси»нинг 025700508-сонли жорий ҳисоб дафтарчаси очди.

Айни вақтда Ўзбекистон Республикаси президентлигига муайян номзод фойдасини кўзлаб кўнгилли бадал ўтказиш қонунда кўзда тутилмаганини маълум қиламиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИ.

«КЎК ЧАКМОНЛИ ЙИГИТЧА» ХАРИДОР КУТМОҚДА

Наманган районидаги Тельман номли жамоа хўжалигининг иссиқхонасида ғарқ пишиқчилик. Сабзавот ва лимондан мўл ҳосил етиштирган пудратчилар хўжалик иқтисодига 1,5 миллион сўмдан кўпроқ даромад қўшишди. Лекин миришкорлар етилган бодрингларни олувчи харидорлар тополмай сарсон. 1 килограмми 3 сўм 50 тийинга баҳоланган маҳсулотни вилоятдаги махсус савдо дўконлари рад қилишмоқда. Ўзаро келишув асосида килограммига 9 сўм пул тўлашга рози бўлган Тошкент ва Хабаров ўлкасидан келган харидорларни «вилоятдан ташқарига мумкин эмас» деган думбул кўрсатма бездирди. Натижада иссиқхонада 20 тонна бодринг муддати ўтиб, сарғайиб ётибди. Кимга фойда-ю, кимга зарар!!

СУРАТДА: иссиқхона директори Аҳмаджон Ҳусанов (чапда), звено бошлиғи Мирсаид Шодиев ҳосил тақдиридан безовта.

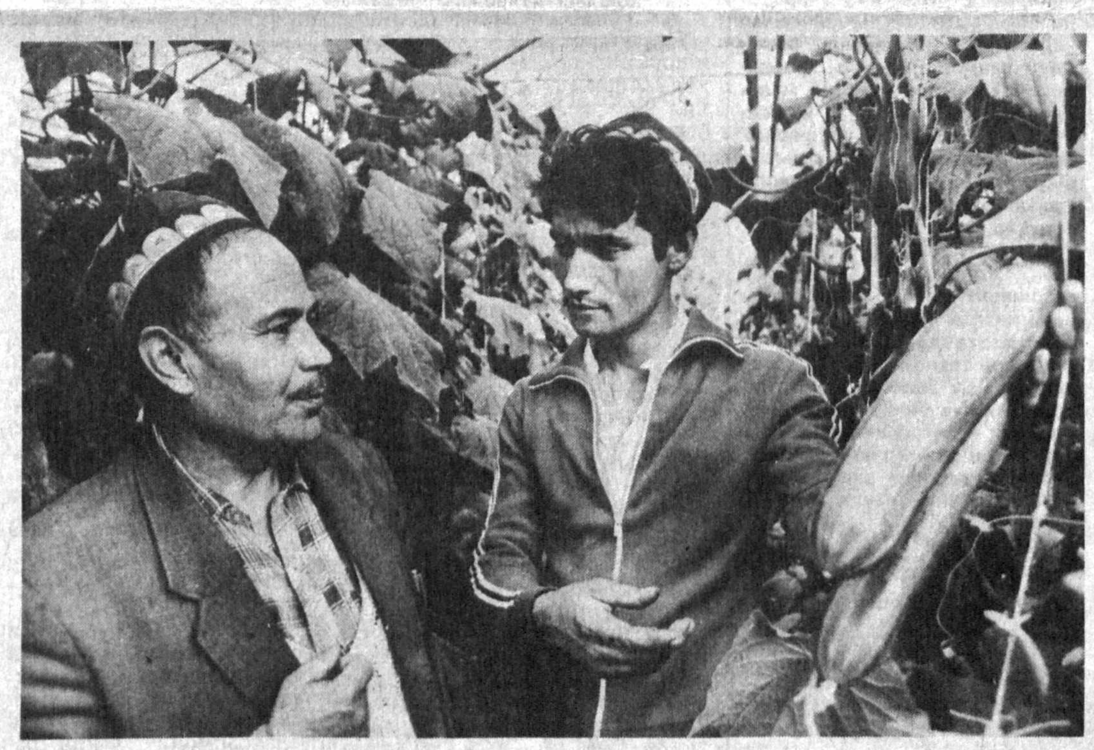

А. КОВТУН олган сурат.

СУД ТОШКЕНТДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Аҳмаджон Одиловни айблаш бўйича жиноий ишни тинглаш 3 декабрь куни Тошкентда давом эттирила бошлади. СССР Олий суди жиноий ишлар судлов ҳайъатининг сайёр мажлиси СССР Олий суди аъзоси А. М. Бризицкий раислигида ўтаяпти. СССР Бош прокурорининг ёрдамчиси В. Н. Гусаков айбловчи, Р. Ёдгоров ҳимоячи вазифасини бажармоқдалар.

Ҳозир суд мажлисида гувоҳлар сўроқ қилинмоқдалар. Умуман иш бўйича беш айбланувчи жавоб бераяпти.

Долзарб мавзуда суҳбат

МУСТАҚИЛЛИК ВА ТАШҚИ СИЁСАТ

Мустақил Ўзбекистоннинг ташқи сиёсати қандай бўлиши керак? Сиёсий шарҳловчимиз тарих фанлари номзоди Б. А. АБДУРАЗЗОҚОВга мурожаат этиб, мазкур масала юзасидан ўз мулоҳазалари билан ўртоқлашишни илтимос қилди. Баҳодир Аббосович ўз маълумоти ва иш фаолиятига кўра профессионал дипломат. У 12 йилдан кўпроқ вақт мобайнида СССРнинг Қоҳира ва Даккадаги элчихоналарида маслаҳатчи, Қобулдаги элчихонада маслаҳатчи-элчи бўлиб ишлади. Яқиндагина у республиканинг ташқи ишлар вазири, СССРнинг Сомалидаги элчиси эди. Ҳозирги пайтда Ўзбекистоннинг араб мамлакатлари билан дўстлик уюшмаси бошқарувининг раисидир.

— Баҳодир Аббосович, республикамиз ўз мустақиллигини эълон қилганида сизни қандай фикр ва ҳис-туйғулар банд этди?

— Энг муҳими шуки, мустақиллик тинч шароитда, демократик йўл билан, умуман олганда ғоятда қулай ички ва халқаро вазиятда эълон қилинди. Биз мустақилликка нисбатан енгил равишда эришдик. Бу адолат ва миллий қадр-қиммат учун курашаётган халқлар тарихида камдан-кам учрайдиган ҳодисадир. Ички низолар ва ихтилофларга берилиб кетиб, ана шу тарихий имкониятнинг қадрига етмасак, кечириб бўлмас хато бўлур эди. Мустақиллик жамиятимизнинг сиёсий ҳамда маънавий камолоти учун ҳам жиддий синовдир.

— Сиз хорижда узоқ вақт ишладингиз, янги мустақил давлатлар вужудга келишининг, тузумлар емирилишининг гувоҳи бўлдингиз. Ёш давлатлар ва улар ҳукуматларининг тақдири турличадир. Бошқалар йўл қўйган хатолардан сабоқ чиқармоқ керак, дейдилар...

— Ҳар бир мамлакат, ҳар бир халқ ривожланиш борасида ўзига хос хусусиятларга эга. Ҳаммага аёнки, бошқа мамлакатларнинг тажрибасига жуда эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш лозим. Мустақиллик сари бел боғлаган халқларнинг тарихий йўлида бошқалар учун ҳам фойдали жиҳатлар озмунча эмас. Хизмат юзасидан бир неча йиллар давомида мен Африкадаги миллий-озодлик ҳаракатларининг атоқли арбоблари билан яқин алоқада бўлганман, қитъадаги аҳвол билан таниш эдим. Улар ўз халқларининг озодлиги ишига ғоят даражада садоқатли шахслар ҳисобланардилар. Шунга қарамай, уларнинг деярли барчаси тез орада сиёсий майдондан чиқиб кетишга мажбур бўлди. Чамаси, содиқликнинг ўзигина кифоя қилмади. Ўша арбоблар обрў-эътиборларига қарамай, пировард натижада ўз халқларига ёрдам бера олмадилар. Улар йўл қўйган хатолар ва янглишишлар фақат азоб-уқубатларга — қашшоқлик ва вайроналикка, узоқ давом этган фуқаролар урушларига олиб келди.

Уларнинг озодлик ва мустақиллик шароитида ишлашга тайёр эмасликлари ўз таъсирини кўрсатди. Ўз сафларининг, умуман жамиятнинг якдиллиги аҳамиятига муносиб эътибор бера олмай, мағлубиятга учрадилар, ҳукмрон партиялар мафкуравий сиёсатининг ҳамда қабилалараро низоларнинг қурбони бўлдилар.

Натижада умуммиллий иноқликни излашда ўз сиёсатини мунтазам такомиллаштириб борган ва халқаро майдонда мувозанатли ташқи сиёсатнинг кенг йўлига чиқиб олишга улгурган арбобларгина ва уларнинг партиялари тинчликни таъминлаб, ўз мамлакатларини тараққиёт йўлига олиб чиқишга эришдилар. Шу тариқа, тажриба кўрсатадики, ҳар қандай ёш, мустақил давлат энг аввало миллий бирликка, фуқаролар якдиллигига, ўз ҳудудида яшовчи халқларнинг куч-ғайратлари бирлашувига муҳтож бўлади. Бу гап бизга ҳам тўла дахлдор. Республика халқининг олий манфаатлари ҳукуматнинг Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатини фаол қўллаб-қувватлашни тақозо этади. Бу сиёсат жамиятимиз барча ижтимоий-сиёсий кучларини ўзаро тушуниш ва биргаликда ҳаракат қилиш дастури сифатида хизмат қилган бўлур эди. Эҳтимол, бу анча баландпарвоз гапдек туюлар, аммо замон амри шундай.

— Ҳозиргина айтган гапларингиз асосида республика Олий Кенгашининг яқинда бўлиб ўтган сессиялари якунларини қандай баҳолайсиз?

— Бизнинг республикамиз мустақил ривожланиш йўлида дастлабки қадамларни қўймоқда. Аслида ҳозир мустақил Ўзбекистон тарихига муқаддима ёзилмоқда. Хатолар ва нуқсонлар бўлиши турган гап. Жамиятдаги ва халқлар ўртасидаги эски, ўз умрини яшаб бўлган муносабатларни бузиб ташлаш ҳеч қачон силлиққина, ихтилофларсиз, фикрлар курашувисиз кечмаган. Бу ҳолат республиканинг қонун чиқарувчи олий органи ишида ҳам ўз ифодасини топмоқда.

Олий Кенгаш ўзини ўзи таҳлил этишга ва ўз ишига танқидий баҳо беришга, умуммиллий манфаатларни юксак қадрлашга қодир эканлигини намойиш қилди, бу эса жамиятимизнинг яшовчанлигидан далолат беради. Биз озодлик ва мустақиллик шароитида яшашни, бир-биримизни тушунишни ўрганаяпмиз, бир-биримизга нисбатан тоқатсизликдан халос бўлаяпмиз. И. А. Каримовнинг сессияда сўзлаган нутқлари президентлик ҳокимияти муҳим бирлаштирувчи куч сифатида катта имкониятларга эга эканлигига ишонч ҳосил қилдиради.

— Сизнинг фикрингизча, янги Ўзбекистоннинг ташқи сиёсатини шакллантиришнинг ўзига хос асосий хусусиятлари нималардан иборат?

— Ўз тажрибамга асосланиб шундай деб ўйлайман: ҳозирги вақтда республиканинг ташқи сиёсий фаолияти, аввало, эълон қилинган мустақилликни амалга ошириш, яъни суверен давлатлар шартномасини имзолаш йўли билан иттифоқ доирасида сифат жиҳатидан янги мақомимизни ҳуқуқий жиҳатдан расмийлаштириб олиш вазифаларига қаратилмоғи лозим. Бу йўлда дастлабки қадам қўйилди. Биз расман иқтисодий ҳамжамиятга қўшилдик. Бундан сўнг ташқи сиёсатимиз БМТнинг ва эҳтимол, баъзи бошқа халқаро ташкилотларнинг аъзоси сифатида халқаро майдонда Ўзбекистоннинг тан олинишига қаратилиши зарур. Башарти, республиканинг ташқи сиёсати унинг ички сиёсати билан ўзаро боғлиқлиги хусусида гапирадиган бўлсак, у ҳолда бу жараён ўлкада яшовчи турли миллатларга мансуб кишилар ўртасидаги ишончни мустаҳкамлаш ишига, инсон ҳамда халқлар ҳуқуқларига, ижтимоий адолат ва демократияга қатъий риоя этилишига хизмат қилиши, яъни Ўзбекистоннинг ичида сиёсий барқарорликни қарор топтиришга кўмаклашуви лозим. Умуман олганда, ҳозир Ўзбекистоннинг бўлажак ташқи сиёсати ҳақида умумий тарзда фикр билдиришнинг вақти эмас, чунки ўтиш даври қанча вақт давом этишини ва суверен давлатлар иттифоқи тўғрисидаги шартномада республикаларнинг ташқи алоқалари пировард натижада қай тарзда белгиланишини тахминлаш қийин. Аммо бу муҳим масала халқ депутатлари съездида қабул қилинган ҳужжатларда асосан ижобий ҳал этилган. Ана шу ҳужжатларда иттифоқдош давлатларнинг ташқи сиёсат соҳасидаги ҳуқуқларининг асосий тарҳлари анча равшан белгилаб берилган.

— Баъзи сиёсат арбоблари Ўрта Осиё республикалари эълон қилган мустақилликка унчалик ишонмаяптилар. Иттифоқдош республикалар шу қадар ўзаро қалин боғланганлар ва иқтисодий жиҳатдан бир-бирига қарамдирларки, бундай ҳолатда мустақилликка эришиш тўғрисида сира гап-сўз бўлиши мумкин эмас, демоқдалар. Умуман олганда мутлақо мустақил давлатлар бўлмайди. Ушбу фикрни шарҳлаб берсангиз.

— Менимча, бу хилдаги фикрларда чалкашликлар мавжуд. Бизнинг шароитда мустақилликни эълон қилиш, республикалар тараққиётининг эркин ва холис йўлини танлаш Иттифоқдан чиқишни, боз устига у билан ҳар қандай алоқаларни тўхтатишни тақозо этмайди. Мен Ўрта Осиёдаги бошқа республикаларда аҳвол қандайлигини аниқ айта олмайман, аммо бизда, фикримча, ҳеч ким «мутлақ мустақиллик»ка эришиш вазифасини қўйган эмас. Назаримда, бизнинг республикамиз халқаро ҳуқуқ нормаларига мувофиқ, ҳамма томонидан эътироф этилган тарздаги мустақилликка эришмоқчи. Ўтган замонлардан бизга мерос қилиб қолдирилган иқтисодий ва сиёсий қарамликнинг аниқ-равшан кўринишларини тугатиш учун Ўзбекистон курашаётган экан — бу бошқа масала. Биз иттифоқдош республикалардан ажралиб қолмоқчи эмасмиз, аксинча, биз буйруқбозликдан холи, янги ва чинакам тенг ҳуқуқли негизга таянган, мустаҳкам сиёсий ва иқтисодий иттифоқ тузиш учун ҳаракат қилаяпмиз. Шу боис биз суверен давлатлар иттифоқи тўғрисидаги шартнома, иқтисодий ҳамжамият ҳақидаги шартнома имзоланиши учун изчил курашаяпмиз. Тутган мавқеимизнинг кучи ва амалийлиги ҳам шундадир. Хуллас, бизга мажбуран юкланган қарамлик иллатларини тугатиш учун ҳаракат қилаяпмиз. Бинобарин, шериклар ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг ихтиёрий боғлиқлигини, томонларнинг ўзаро тенг алоқадорлигини меъёрий бир ҳол деб биламиз.

— Ташқи сиёсат соҳасида иттифоқдош республикаларнинг ҳуқуқларини кенгайтиришга янгича ёндашувни қандай тушуниш мумкин?

— Буни суверен давлатларнинг тўла ҳуқуқли асосда ривожланишининг объектив зарурати деб тушунмоқ керак. Такрор айтаман: бу ҳам замон амридир. Совет Иттифоқи ўзига хос табиий-иқтисодий ривожланиш хусусиятларига эга бўлган кенг миқёсли музофотлардангина иборат бўлиб қолмай, у халқларнинг миллий-ҳудудий тузилмаларидан иборатдир. Бу тузилмалар турли хил маданий тараққиёт негизида таркиб топган. Бизнинг жаҳонгирлик усуллари билан бошқарилиб келинган кўпмиллатли давлатимиз ўзининг ноқодирлигини кўрсатди, бу давлат ўз халқларининг манфаатлари ва эҳтиёжларини, маданияти ва тарихий анъаналарини назарда тутган ҳолда уларни халқаро майдонга олиб чиқа олмасди. Эндиликда шу нарса равшанки, Иттифоқ давлатимиз

(Давоми 2-бетда).

МУСТАҚИЛЛИК ВА ТАШҚИ СИЁСАТ

(Давоми. Боши 1-бетда).

дан ташқари кўп тўпланиши катта хато ва ҳаттоки зарарли иш бўлди. Бу нарса иттифоқнинг ташқи сиёсий фаолиятига кўп зиён етказди. Умумиттифоқ ташқи сиёсатини аниқ-равшан ишлар билан мустаҳкамлашга қардош республикалар қўшадиган ғоят катта имкониятлардан фойдаланилмади. Натижада бу миллатлар ўртасида норозилик кайфиятлари пайдо бўлди, иттифоқдош республикалар халқларининг ҳуқуқлари чеклаб қўйилди.

— Сўнгги вақтларда мамлакатда рўй бераётган ўзгаришлар таъсири остида СССР Ташқи ишлар вазирлиги шошилинч равишда қайта қурилмоқда, энди у иттифоқдош республикаларга юз ўгирмоқда. Чамаси, у республикаларнинг Ташқи ишлар вазирликлари билан биргаликда сақланиб қолар. Бу ҳолат конфедерация қоидаларига зид бўлмайдими!

— Дарҳақиқат, ҳозир кўп нарсалар ўзгарди. СССР Ташқи ишлар вазирлигининг республикалар ташқи сиёсий идоралари ҳуқуқларини кенгайтириш ҳисобига чекланган доирадаги иш фаолияти сақланиб қолиниши конфедерация қоидаларига зид бўлмайди. Бу марказ билан республикалар ўртасидаги янги ўзаро муносабатларни ривожлантиришдаги англаб етилган ва муқаррар босқичдир. Доимий негизда тузилган иттифоқ ва республикалар ташқи ишлар вазирлари кенгаши иттифоқ ҳамда республикалар идоралари ўртасидаги ҳуқуқларни тақсимлаб олиш тўғрисида ўзаро мақбул ечимлар йўлини излаш билан шуғулланмоқлари лозим. Кенгаш ўз таклифларини Давлат кенгашига ҳавола этади. Давлат кенгаши эса суверен давлатлар янги Иттифоқининг ташқи сиёсати учун масъулдир.

Кўп нарсалар шартнома имзоланганидан сўнг маълум бўлади. Умумиттифоқ ташқи сиёсий ишлар маҳкамасини сақлаб қолишни объектив вазият тақозо этади, бу ҳозирги пайтда республикаларнинг умумий манфаатларига мосдир. Фикримча, ядровий ва оддий қуролларни қисқартириш, оммавий қирғинлик қуролини тақиқлаш ҳамда бошқа катта масалалар билан шуғулланадиган СССР Ташқи ишлар вазирлиги тузилишини бузиш номаъқулчилик бўлур эди. Бизнинг мазкур масалалар бўйича умумий халқаро мажбуриятларимиз бор. Музофотлардаги ихтилофларни, жумладан Яқин Шарқ муаммосини бартараф этиш юзасидан иттифоқ вазирлигининг яхши йўлга қўйилған мурвати ғоят мақбул тарзда ишлаб турибди. Бошқача қилиб айтганда, йирик, жаҳоншумул муаммолар бўйича республикалар халқаро майдонда ягона иттифоқ номидан иш юритсалар, эҳтимол, мақсадга мувофиқ бўлур эди. Бу умуман жаҳон ҳамжамияти тутган йўлга ҳам, алоҳида равишда ҳар бир республика манфаатларига ҳам мос келиши аниқ кўриниб турибди.

— Сиз Ўзбекистон мустақиллигини эътироф этиш жараёнини умуман қай тарзда тасаввур қиласиз!

— Афтидан, Ўзбекистонни дипломатия йўли билан эътироф этиш масаласи суверен давлатлар иттифоқи тўғрисидаги шартнома имзоланганидан кейин олдимизда кўндаланг бўлса керак. Эҳтимол, марказнинг ўзи жаҳон ҳамжамиятига ва аввало Бирлашган Миллатлар Ташкилотига мурожаат қилиб, шартномани имзолаган иттифоқдош давлатларни тан олишга даъват этар. Назаримда республика ўзини жаҳондаги барча давлатлар эътироф этишларига эришади, лекин доимий дипломатия ваколатхоналари ҳамма мамлакатларда ҳам очилмаслиги мумкин. Бу халқаро муносабатлардаги меъёрий амалиётга мос бўлиб тушади. Ҳукуматнинг бу масалада тутган йўли тўғри — бевосита давлат манфаатларимизни ҳисобга олиб, айрим, ғоят муҳим жойлардагина дипломатия ваколатхоналарини очиш мақсадга мувофиқдир. Баъзи мамлакатларда ягона иттифоқ элчихонасида республикаларнинг вакиллари бўлиши хусусида уларнинг розилигини олиш имконияти ҳам вужудга келиши мумкин. Қўшма элчихоналар ва консулхоналарни, республикалар ўртасидаги аҳдномалар юзасидан савдо-сотиқ ваколатхоналарини барпо этишни ҳам назарда тутиш керак. Жумладан, Европа иқтисодий ҳамжамиятига кирган мамлакатлар ҳамкорликнинг ана шундай шаклини қўллай бошладилар.

Ҳозирги кундаги асосий вазифа — республиканинг ички ва ташқи сиёсатини тушунтиришга оид ишларни чет эллардаги ҳукумат, жамоат ва савдо-саноат доиралари орасида кучайтириб юборишдан иборат. Ташқи сиёсий тарғибот деб аталган ушбу соҳа ҳукуматнинг хориждаги ишлар билан боғлиқ бутун фаолиятининг муҳим жиҳатларидан бири ҳисобланади. Шу муносабат билан ҳукумат катта-катта ишларни амалга оширмоқда. Чамаси, бу ишлар кенгайиб бораверади ва тобора режали, олға ҳаракат қилувчи тусда бўлаверади. Менинг фикримча, бу ишга ахборот маҳкамасини, чет элларга эшиттиришлар хизматини, Олий Кенгаш аъзоларини жалб этиш керак. Президентнинг махсус ёки шахсий вакилларидан иборат муассасани таъсис этиш, алоҳида топшириқлар бўйича элчиларни тайинлаш ҳам мақсадга мувофиқ бўлур эди. Умуман олганда ҳозирги пайтда ташқи сиёсий тарғиботни кучайтириш Ўзбекистон Республикасининг мустақиллигини эътироф этиш хусусида жаҳон жамоатчилиги фикрини шакллантириш учун зарурдир.

— Ҳозир хорижда олиб бориладиган тушунтириш ишларига жуда катта аҳамият бераяпсиз. Сиз буни қандай қўшимча далиллар билан асослашингиз мумкин!

— Республикамизда содир бўлаётган туб ўзгаришларга чет мамлакатларда қизиқиш катта. Хориждагилар Ўзбекистон ўз иқтисодий ва маънавий имкониятларига кўра Ўрта Осиёда марказий ўринни эгаллашини яхши тушунадилар. Иттифоқда Ўзбекистон ислом дини кенг тарқалган энг йирик давлат ҳисобланади. Ислом дини омилининг халқаро сиёсатдаги аҳамиятини бўрттириб кўрсатмоқчи эмасман, аммо уни эътибордан қочириб ҳам бўлмайди, айниқса яқин қўшниларимиз — Шарқдаги мусулмон мамлакатлари билан бўлажак ўзаро мустақил муносабатларни назарда тутсак, бу омилнинг аҳамияти ўз-ўзидан равшан. Шу сабабли хориждагилар бизда рўй бераётган аҳволни аниқ билишни, сиёсатимиздаги сабаблар ва нозик жиҳатларни таҳлил қилишни истаётганликлари мутлақо табиийдир. Уларни мустақил Ўзбекистоннинг келгусидаги сиёсий ва иқтисодий йўли, унинг бошқа республикалар билан, аввало, Москва билан бўладиган муносабатлари қизиқтирмоқда. Аммо чет эллардаги доиралар республиканинг ҳозирги ҳаёти ва сиёсати тўғрисидаги ўз тасаввурларини кўпинча иттифоқда чиқадиган оммавий ахборот воситаларида босилаётган мақолалар таъсири остида ҳосил қилсалар керак чоғи. Биздаги аҳвол тўғрисида ўша оммавий ахборот воситаларида тарқатилаётган ва кўпинча нотўғри, баъзан эса иғвогарона руҳдаги хабарлар, улардаги беандишалик, республика ва унинг халқига нисбатан ножўя, такаббурона муомала эндигина мустақиллика эришган Ўзбекистон атрофидаги муҳитга салбий таъсир ўтказмаслиги мумкин эмас.

Бизнинг тўғримизда хорижда ҳам нималарни ёзишаётгани ва гапираётганликларига бефарқ қарай олмаймиз. Биз мустақил давлат сифатида халқаро майдонда дастлабки қадамларни қўяётган ҳозирги вақтда мамлакатимиз тўғрисида объектив, тўғри тасаввур ҳосил қилиниши жуда муҳимдир.

— Ҳа, ташқи алоқалар билан шуғулланаётган Ташқи ишлар вазирлигимизни, бошқа идораларни қайта қуриш юзасидан кўп иш қилишга тўғри келади. Сиз орттирган тажрибани ҳисобга олган ҳолда бу хусусда нималар дейишингиз мумкин!

— Республика ҳукуматида дипломатия хизматини вужудга келтириш, Ташқи ишлар вазирлигини қайта қуриш ва уни янги, малакали ходимлар билан мустаҳкамлаш ишлари бошлаб юборилди. Ортиқча тафсилотларга берилиб ўтирмайман. Бу — катта муаммо. Дастлабки ғоялар республика Президентининг нутқларида баён қилинган. Вазифа — ана шу ғояларни аниқлаб олиш ҳамда асосли таклифларни киритишдан иборат.

Ўз номимдан қуйидагиларни таъкидлаб ўтмоқчиман: барча замонавий давлатларда дипломатия хизмати ўн йиллар ва асрлар давомида юзага келган. Музофотимиздаги халқлар халқаро майдонда янги эмас, тарихий нуқтаи назардан қараганда, уларни таништириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Лекин, афсуски, биз халқимизнинг кўпгина авлодлари ҳаёти давомида ташқи дунёдан ажралиб қолганимиз сабабли дипломатия соҳасидаги ўз анъаналаримиздан маҳрум бўлдик. Шу боис бу масалада бошқа мамлакатларнинг тажрибасини ўрганиш биз учун ғоят муҳим аҳамият касб этади.

Диққатни қуйидаги ҳолатга ҳам жалб этишни истардим: ҳамма даврларда ҳам дипломатия иши инсон фаолиятининг фахрли соҳаси сифатида ҳаққоний равишда ардоқлаб келинган. Одатда бу соҳага жамиятнинг юксак ақл-идрокли, энг яхши кучлари, яъни чуқур билимли ва ўз халқига садоқатли кишилар, ўз ҳукуматининг сиёсатини атрофлича биладиган ва тушунадиган, шу сиёсатнинг тўғрилигига астойдил ишонган ҳамда энг қалтис вазиятларда давлат манфаатларини далил-исботлар билан қаттиқ туриб ҳимоя қиладиган кишилар жалб этилган. Дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқларига нисбатан алоҳида талаблар қўйилади. Элчининг айтган гаплари, хатти-ҳаракатига қараб унинг халқи ва мамлакати тўғрисида, яна шуниси ҳам муҳимки, элчи қайси ҳукумат номидан иш кўраётган бўлса, ўша ҳукумат ҳақида фикр юритиладику, ахир.

Дипломатия хизмати — ғоят мураккаб иш. Уни барпо этиш ва сақлаш учун ҳозирги шароитда катта маблағ, турли-туман техникавий масалаларни ҳал қилиш талаб этилади. Илгари биз бу хилдаги масалаларга дуч келмаганмиз. Бу ўринда мен ташқи дунё билан алоқа боғлайдиган замонавий телекоммуникациялар, халқаро авиация йўллари тизимини ривожлантиришни, ўз валюта заҳираларимизни вужудга келтиришни ва ҳоказоларни назарда тутаяпман. Буларсиз, яъни мустақил давлатнинг ана шу муҳим имкониятларисиз дипломатия хизматини тўла йўлга қўйишимиз ҳамда Тошкентда хорижий ваколатхоналарнинг нормал ишлаши учун зарур замонавий шароитларни яратишимиз қийин бўлади, албатта.

— Дарвоқе, қийинчиликлар борлиги кўриниб турибди. Аммо шунга қарамай, сизнинг фикрингизча, республиканинг дастлабки пайтдаги дипломатияси ва ташқи сиёсатининг ўзига хос хусусиятлари ҳамда белгилари нималардан иборат! Ташқи сиёсий фаолиятнинг асосий йўналишларини қандай тасаввур этасиз!

— Бу хусусда тўла-тўкис жавоб бермоқчи эмасман, чунки масалалар жуда жиддий, шу сабабли баъзи фикр-мулоҳазалар билан чекланаман, холос. Бир вақтлар бизга: халқаро муносабатлар ҳис-туйғулар оҳангига эмас, балки воқеалар мантиқига асосланади, деб таълим беришарди. Бошқача айтганда: давлатнинг ташқи сиёсати ақл-идрок билан қилинадиган тадбирлар негизига таянади. Бу сиёсат реал воқеликдан ажралмаган ва давлатнинг имкониятларига ортиқча баҳо бериб юбормаган ҳолда жиззакиликдан холи бўлмоғи ҳамда фақат давлат манфаатларига бўйсунмоғи лозим.

Бизнинг ташқи сиёсатимиз воқеалар тақозоси билан йўл-йўлакай шакллантириб борилмоқда, дастлабки босқични бошдан кечирмоқда. Мутлақо равшанки, мустақилликка эришилган тақдирда керак бўладиган, илгаридан ишлаб чиқилган ташқи сиёсат концепциямиз бўлмаган. Ҳозир ёш давлат сифатида биз учун, қайсидир жиҳатдан албатта биринчи бўлишимиз керак, деган фикрдан, хўжакўрсин учун қилинадиган ишлардан ўзимизни тия билишимиз жуда муҳимдир. Бу борада республика Президентининг, ташқи сиёсатимиз мусобақалашув қоидасига амал қилмайди, деган фикри бизни жиддий, ақл-идрок билан режалар тузишимизга даъват этади.

Бизнинг дипломатиямиз шундай ишлаши кераккки, бунинг натижасида республикани тушунадиган, унга хайрихоҳлик қиладиган, уни хуш кўрадиган дўст мамлакатлар сони ортиб бораверсин, шу билан бирга иттифоқдаги қардош халқлар билан бўладиган муносабатларимиз ҳам йўқолмаслиги, бу муносабатларга зарар етказилмаслиги керак. Назаримда республика ҳукумати мувозанатли сиёсат ўтказиш зарурлигини таъкидлар экан, бу ўринда у энг аввало ташқи сиёсий фаолиятнинг худди шу жиҳатини назарда тутади. Бу жиҳат сиёсатимизнинг устун йўналиши сифатида етарли даражада аниқ-равшан белгилаб берилган: биз мустақил давлатларнинг янги иттифоқи тарафдоримиз, музофотларнинг барча хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда умумий иқтисодий макон яратиш, инсон ҳуқуқлари ва эркинлигига риоя этиш тарафдоримиз, ўзаро қонуний манфаатларни ҳисобга олиб, чинакам тенг ҳуқуқлилик ва адолат негизига таяниб, республикалар билан икки томонлама қалин муносабатларни ўрнатиш, бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик, томонларнинг ҳудудий бутунлигини эътироф этиш тарафдоримиз. Бу сиёсатни амалга ошириш бизнинг ўзимизгагина боғлиқ бўлиб қолмай, айни пайтда шерикларимизнинг холис ниятларига, умуман мамлакатда ҳамда республикада рўй бераётган тарихий ўзгаришларнинг моҳиятини улар нечоғлик чуқур тушунишларига ҳам боғлиқ бўлади.

Республика ташқи сиёсатининг бошқа муҳим йўналишини мен бизга яқин Шарқ мамлакатлари билан алоқаларни ҳар томонлама ривожлантиришдан иборат деб биламан. Назаримда, республика ташқи муносабатларининг кўзга кўриниб қолган концепцияси Ўрта Осиё музофотининг Шарқ мамлакатлари билан тарихан анъанавий алоқаларини қайта тиклашнинг мақсадга мувофиқлигидан ҳам келиб чиқади. Бунда воқелигимизнинг янги реалликлари ҳисобга олиниши лозим, албатта. Шуни эсда тутмоқ керакки, Ўрта Осиё халқлари қўшни мамлакатлар: Хитой, Афғонистон, Эрон, Туркия, Покистон, Ҳиндистон, араблар дунёси билан халқаро муносабатларнинг минг йиллик тажрибасига эга. Уларнинг маданий-маънавий бойликлари, анъаналари, турмуш тарзи, диний қарашлари кўп асрлик ўзаро алоқалар ва ҳамкорлик жараёнида юзага келган. Бизнинг музофотимиз бир вақтлар халқаро муносабатларнинг ҳамма томонидан эътироф этилган, қизғин савдо-иқтисодий ҳамда маданий алоқалар маркази бўлган-ку, ахир. Бироқ Совет ҳокимияти йилларида бизнинг турли манфаатларимиз ва эҳтиёжларимиз иттифоқнинг кенг миқёсли ташқи сиёсий фаолиятида рўёбга чиқмай қолди. Ана шу манфаатлар ҳамда эҳтиёжларимизнинг чуқур тарихий илдизлари бор.

Республика ташқи сиёсатининг шу йўналишини аниқ-равшан мазмун билан тўлдириш учун ҳамма асосларга эгамиз. Бу хусусда гап савдо-иқтисодий, маданий ва сиёсий муносабатлар мажмуини бир текисда ривожлантириш тўғрисида бориши мумкин. Эҳтимол, дипломатия ваколатхоналаримизнинг кўпчилигини Яқин Шарқ ва Ўрта Шарқ мамлакатларида очишга тўғри келар.

Республика Президентининг Ҳиндистонга сафари якунлари ўзаро фойдали ҳамкорликнинг катта имкониятлари мавжудлигидан далолат беради. Ана шу кенг минтақада биз учун имкониятлар очилмоқда. Покистон, шунингдек Эрон ва Туркия билан ҳам муносабатларимиз ривожланиб борса керак. Туркиянинг Ўзбекистонга келиб-кетган савдо-саноат ва ҳукумат доиралари бизнинг республикамиз Туркия билан ҳамкорлик қилишда ўзига муносиб ўрин тутиши лозимлигидан манфаатдор эканликларини айтмоқдалар. Араб мамлакатлари билан сиёсат ҳамда савдо-саноат соҳасида йўлга қўйиладиган ўзаро муносабатларимизга ҳозир замин тайёрланмоқда. Бу муносабатларни ҳар томонлама ўрганиш ва мувозанатли ёндашувларни ишлаб чиқиш талаб этилади.

Ўз-ўзидан равшанки, республика ташқи сиёсатининг алоҳида эътиборли вазифаларидан бири — янги Афғонистон билан қалин, яхши қўшничилик муносабатларини ўрнатишдан иборат бўлмоғи лозим. Афғонистон биз билан умумий чегарадош бирдан-бир хорижий давлатдир.

Илғор технологияларга эга бўлган мамлакатлар билан ўзаро фойдали асосда савдо-иқтисодий ва фан-техника соҳаларидаги алоқаларни кенгайтириш республика ташқи муносабатларининг муҳим йўналишларидан бири бўлиши керак.

Пировардида шуни таъкидламоқчиманки, Ўзбекистон бошқа мамлакатлар билан ўзининг икки томонлама муносабатларини ривожлантирар экан, айни пайтда иттифоқнинг бир давлати сифатида умумиттифоқ ташқи сиёсий, иқтисодий жараёнига ҳам қўшилиши ва умумий иш манфаатлари йўлида бу жараён самарадорлигини оширишга ўз муносиб ҳиссасини қўшиши мумкин.

— Республиканинг ташқи сиёсий ва ташқи иқтисодий фаолияти эндиликда қай тарзда мувофиқлаштириб ва назорат қилиб борилади! Шу масала хусусида Сизнинг фикрингизни билишни истар эдик.

— Маъмурий-буйруқбозлик тузуми даврида ташқи алоқаларга доир масалалар давлат, ҳукумат воситалари орқали, шунингдек жамоат ташкилотлари йўли билан умуман мувофиқлаштириб туриларди ва бу масалалар Марказий Комитет назорати остида ҳал қилинарди. Ҳукумат эса асосан аниқ қарорларни, кўпинча улардаги хўжалик ишларига доир вазифаларни ижро этувчи сифатида иш кўрарди, холос. Бу соҳада Олий Кенгаш ва унинг раёсатининг фаолияти расмиятчилик тусида эди. Энди бошқа давр бошланди. Бошқарувнинг президентлик шакли олдинги ўринга Президентни ва Олий Кенгашни чиқармоқда. республиканинг ташқи алоқаларига доир масалаларни ҳал қилишда ижрочи ҳокимиятга муносиб ўрин ажратмоқда. Мувофиқлаштириш ва назорат қилиш муаммолари янги давлат тузилишининг ўзига хос жиҳатларига мувофиқ равишда ҳал этилиши керак.

Республикамиз Президентининг халқаро ишлардаги алоҳида ҳуқуқларига келганда шуни айтиш лозимки, унинг бу ҳуқуқлари Конституцияда ёзиб қўйилган. Шу муносабат билан кўпгина бошқа мамлакатлар амалиётига кирган жиҳатларни эслатиб ўтишим мумкин. Булар қуйидагилардан иборат: Президентнинг тутган ўрни ва таъсири ташқи сиёсий фаолиятга алоқадор бўлган аниқ-равшан қарорлар қабул қилинаётганидагина эмас, шу билан бирга ташқи сиёсат жараёнининг ҳамма босқичларида — умумий концепциялар ва ёндашувларни шакллантириш, қабул қилинган қарорларни амалда рўёбга чиқариш, ниҳоят, ташқи сиёсат йўлининг самарадорлигини баҳолаш чоғида ҳам ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Ҳозирги замон давлат ва ҳукумат бошлиқларининг ташқи сиёсат соҳасидаги тобора ортиб бораётган шахсий мавқеи умумий воқеага айланмоқда, кўп даражада бу ҳолатни халқаро ҳаёт тараққиётининг объектив тарзда бориши ва унинг жўшқин ривожи билан изоҳлаш мумкин.

Башарти, Президентнинг ташқи сиёсат масалалари билан шуғулланувчи маҳкамасига қарашли бўлинмаларнинг иши хусусида гапирадиган бўлсак, шуни айтиш керакки, бу бўлинмалар аксарият мамлакатларда одатда вазирликлар ва маҳкамалар ўрнини босиб, жадал топшириқларни бажариш билан шуғулланмайдилар, балки яқин ва узоқ истиқболдаги вазифаларни белгилаб берадиган, ҳал қилиниши бевосита Президентнинг ўзига боғлиқ бўлган, ғоят катта халқаро, давлат аҳамиятига молик муаммолар билан шуғулланадилар.

— Баҳодир Аббосович, суҳбатимиз сўнггида нималарни таъкидлашни истар эдингиз!

— Менинг мулоҳазаларим асосан шахсий тусда эканлигини яна бир бор айтмоқчиман. Тилга олинган муаммоларнинг жамики жиҳатлари ҳамда уларнинг мураккаблиги мазкур мулоҳазаларда тўла-тўкис акс этмагани ўз-ўзидан равшан. Бу фикр-мулоҳазаларнинг жиддийлигини яхши тушунаман, ниятларимизни амалий сиёсатда, аниқ ишларда рўёбга чиқариш жараёни осон кечмаслигини биламан.

Суҳбатдош: А. ТАНХЕЛЬСОН.

Бир оғиз ширин сўз айтиш, кўнгил сўраш — чин инсоний фазилат. Бундай меҳру мурувват қийматини ёруғ жаҳонда ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмаслиги айниқса Абубакир ота Норматов каби уруш ногиронлари учун аёндир. Бундай фахрийларни йўқлаб, зиёрат қилиб, маслаҳат олиб туриш ҳам фарз, ҳам қарз эканлигини Москва районидаги Ўрта Шаҳрихон қишлоқ кенгашининг раиси Тожихон Зондбоева ҳам яхши билади, шу боис Абубакир ота ҳузурида тез-тез бўлиб туради.

СУРАТДА: навбатдаги суҳбат чоғи.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

МАДАНИЙ ҲАЁТ

Бобур номли Андижон давлат дорилмуаллимининг талабалари Ўзбекистон халқлари тарихини чуқур ўрганишга киришдилар. Шу мақсадда илмгоҳда ихтисослаштирилган кафедра очилди. Олимлар ва жумҳурият Халқ таълими вазирлигининг ходимлари бу ишда ташаббус кўрсатдилар. Олий ўқув юрти муаллимларига ёрдам тариқасида ўқув-услубий қўлланма чиқарилди. Бу қўлланма профессор Рустам Шамсуддинов раҳбарлигида тайёрланган.

* * *

Андижон вилоят клиник касалхонасида оғир жароҳатланган касалларга ёрдам бериш учун нейрореанимация бўлими очилди. У ватанимизда ва хорижий мамлакатларда ишлаб чиқарилган ускуналар билан жиҳозланган. Бўлимда фаолият кўрсатаётган юқори малакали кадрлар муолажа жараёни муваффақиятли бўлишини таъминлашмоқда. Бу ҳозирча Фарғона водийсидаги шунга ўхшаш ягона даволаш муассасасидир.

* * *

Тошкент автомобиль йўллари илмгоҳи олимлари бетон тайёрлашга доир самарали ва тежамли технологияни таклиф этдилар. Бу технология бетонни иссиқ сув билан ишлаш жараёнини истисно қилади ва темир-бетон конструкциялар тайёрлаш муддатини анча қисқартиради. Янги усул бундай конструкцияларнинг мустаҳкамлиги ва узоқ муддатга чидамлилигини оширади, айни вақтда ҳар бир куб метр бетон қоришмасидан 6-7 сўм тежаб қолиш имконини беради.

* * *

В. И. Ленин номли Совет болалар жамғармасининг Ўзбекистон бўлими «Оила ва жамият» ҳафтаномасини чиқара бошлади. Унда халқимизнинг оилавий анъаналари, урф-одатлари, турмуш маданияти ҳақида ҳикоя қилинади. Шифокорлар эса болаларни қандай қилиб соғлом тарбиялаш мумкинлиги хусусида тавсиялар беришади.

* * *

Самарқандда якшанба мактаби очилди, 50 нафар кичкинтой — мактабгача ёшдаги болалар ва биринчи синф ўқувчилари машғулотларга киришдилар. Улар билан санъат ва мусиқа ҳақида қизиқарли суҳбатлар ўтказилади, спорт ўйинлари бўлади. Ахлоқ-одоб, тарбия, тил, мантиқ дарслари ҳам ўтилади. Мактаб компьютерлар, ўқув жараёнининг бошқа самарали ускуналари билан жиҳозланган. Самарқанддаги инновация ва менежмент маркази бу мактабнинг ташкилотчиси бўлди.

(ЎзТАГ).

ТАШАББУСКОР КОМИТЕТ

Тошкентда бир қанча йирик саноат корхоналари, олий ўқув юртлари ва илмий-тадқиқот муассасалари ёшлари намояндаларининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилиш қатнашчилари республика ёшларига, бутун жамоатчилигига мурожаат этиб, Ўзбекистон Республикаси президентлигига И. А. Каримов номзоди кўрсатилишини қўллаб-қувватлашга чақирдилар.

Сўзга чиққан нотиқлар И. А. Каримовнинг Ўзбекистон демократик кучларини жипслаштириш, иқтисодий ва сиёсий ислоҳотлар ўтказиш, республиканинг суверенитетини мустаҳкамлаш, турмушнинг барча соҳаларида осойишта, ишчанлик вазиятини вужудга келтириш соҳасидаги хизматлари ҳақида гапирдилар.

Йиғилишда сайловда И. А. Каримов номзодини қўллаб-қувватлайдиган, унинг сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий режаларини батафсил тушунтириб берадиган ташаббускор комитет сайланди. Шоир Азим Суюн ташаббускор комитетнинг раиси, доцент Е. В. Стативкин билан шоир Муҳаммад Юсуф унинг ўринбосарлари бўлдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЁШЛАРИГА

МУРОЖААТНОМА

Азиз тенгдошлар!

Республикамиз ҳудудида яшовчи халқларнинг тарихида биринчи марта 1991 йил 29 декабрь куни муқобиллик асосида умумхалқ овози бериш йўли билан республика Президенти сайланади. Республиканинг Давлат мустақиллиги тўғрисидаги масала юзасидан референдум ҳам ўтказилади.

Ана шу чинакам тарихий воқеалар арафасида биз, Тошкент шаҳридаги бир қанча катта корхоналар, ташкилотлар ва олий ўқув юртларидаги ёш ишчилар, ижодкорлар ва талабалар сизларга мурожаат қилиб, ана шу сайлов ва референдумда фаол иштирок этишга чақирамиз.

Бўлажак тарихий тадбирларнинг натижалари республикамиз аҳолисининг 40 фоизидан кўпроғини ташкил этадиган ёшларнинг фуқаролик мавқеига ҳал қилувчи даражада боғлиқ эканлигини тушуниб етиш ҳар биримиз учун жуда муҳимдир.

Шу масъулиятли кунларда ҳар биримиз ўз йўлимизни — мустақил Ўзбекистон Республикаси ёш фуқаросига муносиб йўлни аниқ белгилаб олишимиз керак! Орамизда лоқайдлар, бепарволар бўлмаслиги керак! Бунинг сабаби фақат ёшлар жамиятнинг ижтимоий жиҳатдан энг кам ҳимоя қилинган табақаси бўлиб, улар республика Президенти ва ҳукуматининг моддий ва маънавий мададига муҳтожлигида эмас.

Азиз дўстлар, ёшларнинг ҳозирги авлодининг, сиз билан бизнинг зиммамизга тарихий вазифа тушган — фақат жамиятимизни чуқур танглик ботқоғидан олиб чиқиш учун эмас, айни пайтда ижтимоий ва иқтисодий тараққиётни таъминлаш учун ҳар куни энг оғир ишларни бажараётган кучларнинг олдинги сафларида ўзимизнинг муносиб ўрнимизни эгаллашимиз шарт. Эски тоталитар тузум вайрон бўлиб, ижтимоий турмушнинг барча соҳалари янгиланаётган мураккаб даврда шундай қилишимиз керак.

Ёшлик — ҳаётнинг баҳори. Айни баҳор пайтида деҳқон ерга уруғ сочади, келгусида шу уруғ униб ўсиб, ҳосил беради, халқимизда эса «Нима эксанг— шуни ўрасан!» деган доно нақл бор.

Келажакка ишонч билан қараш, янгиликни излаш, дадиллик билан иш олиб бориш, келажакни кўзлаш, ўз диёрига муҳаббат —ёшларимизнинг ана шу фазилатлари улар ўз тарихий вазифаларини сўзсиз уддалаб, Ўзбекистон Республикасининг гуллаб-яшнашини таъминлашга муносиб ҳисса қўшишларининг ишонарли гаровидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови қандай ўтишига, республика тақдири ҳал этилаётган ҳозирги даврда энг муҳим давлат лавозимини ҳақли равишда ким эгаллашига ёшлар бефарқ қараб тура олмайдилар.

Бизнинг ишончимиз комилки, бу лавозимни Ислом Абдуғаниевич Каримов эгаллаши лозим.

Президентликка иккинчи номзод Муҳаммад Солиҳнинг қадр-қимматини заррача камситмаган ҳолда шуни айтамизки, И. А. Каримовнинг унга нисбатан шак-шубҳасиз устунликлари бор, у давлат фаолиятида бой тажрибага эга бўлибгина қолмасдан, чуқур билимга ҳам эга, умумий ва аниқ иқтисод соҳасидаги фикрлари кенг, республика турмушининг келгусидаги мураккаб даврида бу хусусиятлар жуда зарур бўлади. У республика манфаатларини, унинг мустақиллигини изчиллик билан қатъий ҳимоя қила олишини исботлаган, мамлакатимизда ва чет элда тан олинган нуфузли сиёсат ва давлат арбобидир. Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий муҳит бошқа минтақалардагига нисбатан барқарор.

Бундай вазиятда асосий эътибор бизни бир-биримиздан фарқ қилувчи жиҳатларга эмас, балки бизни бирлаштирувчи жиҳатларга қаратилмоқда, шу сабабли сиёсий қарашлари, миллий мансублиги ва диний эътиқодидан қатъий назар, ҳар бир инсон бу ерда хотиржам яшаши, ишлаши ва ўқиши мумкин.

Ўзбекистон халқларига эзгулик ва адолат тиловчи ҳар бир киши сайловда И. А. Каримов учун овоз берса хато қилмаслигига биз шубҳа қилмаймиз.

Ўзбекистон Республикасининг халқи доно, адолатли, бошқа халқларга нисбатан дўстона муносабатда бўладиган меҳнатсевар ва эрксевар халқ. Бу халқ ва унинг ёшлари мана шу масъулиятли кунларда ҳозирги даврнинг жуда катта қийинчиликларини енгиб ўтишни, республикамизнинг яқин вақт ичида гуллаб-яшнашини таъминлашга қодир бўлган Президентни ҳокимият тепасига қўйиши — муносиб кишини сайлаб олиши керак.

Халқ И. А. Каримовни сайлашига ишончимиз комил ва республика ёшларини И. Каримов учун овоз беришга чақирамиз.

Тошкент трактор заводи ва Ўрта Осиё кабель ишлаб чиқариш бирлашмалари, Ўрта Осиё Ирригация илмий-тадқиқот илмгоҳи, Тошкентдаги Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари, Автомобиль йўллари, Темир йўл транспорти муҳандислари, Маданият ва Ҳуқуқ илмгоҳлари, лак-бўёқ, экскаватор ва «Ўзбекхлопкомаш» заводлари ёшлари вакилларининг йиғилишида қабул қилинган.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

ИККИ ТОМОНЛАМА ФОЙДА

ЧИРОҚЧИ. Охунбобоев номли давлат хўжалиги меҳнаткашлари ўз эҳтиёжларидан ортган чорвачилик маҳсулотларини давлатга топширишмоқда.

Йил бошидан буён аҳолига 60 тоннадан ортиқ сут сотилди. Одамлар бозор ташвишидан халос бўлишди. Вақт тежалмоқда. Бундан ташқари, маҳсулотга юқори баҳода ҳақ тўланаётганлиги, аҳоли чорваси ем-хашак, ширали озуқа билан таъминланаётганлиги туфайли сут топширувчилар сони кун сайин ошаяпти.

Б. БОБОРАҲМАТОВ.

МЕҲНАТКАШЛАР ИХТИЁРИГА

БОҒОТ. Район марказида яратилган янги маданият ва истироҳат боғи меҳнаткашлар ихтиёрига берилди. 15 гектар саҳнни эгалловчи ушбу ҳордиқ масканини барпо этишга шу йилнинг баҳорида киришилган эди. Боғга турли-туман дарахтлар ўтқазилди. Гулзорлар учун автоматлаштирилган ва механизациялаштирилган ўйингоҳлар қурилди. Турли тўгараклар фаолият кўрсатмоқда. Янги истироҳат маскани ҳашар йўли билан бунёд этилди.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БОБУР МАЙДОНИ

АНДИЖОН. Азим шаҳарнинг Октябрь марказий майдони эндиликда Бобур номи билан юритиладиган бўлди.

Яқинда бўлиб ўтган вилоят кенгашининг сессиясида меҳнаткашларнинг хоҳиш-истаги инобатга олиниб ана шундай қарорга келинди. Келгусида майдонда Заҳириддин Муҳаммад Бобурга ҳайкал қўйиш режалаштирилди.

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«РОССИЯ» ТИЖОРАТ ФИРМАСИ ТАШКИЛОТ ВА МУАССАСАЛАРГА

АҚШ, ГФР, ФРАНЦИЯ, ИТАЛИЯ, ЖАНУБИЙ КОРЕЯ ВА МИСРДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ХАРИДОРГИР ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИНИ (КИЙИМЛАР, ПОЙАФЗАЛ, ЧОЙШАБЛАР, БОЛАЛАР БУЮМЛАРИ ВА БОШҚАЛАР) СОВЕТ ПУЛЛАРИГА СОТАДИ

НАРХЛАРИ БОЗОР БАҲОСИДАН АНЧА ПАСТ

Келишилган ишнинг энг кичик қиймати 50 миллион сўм бўлиши керак

МОЛЛАР МОСКВАДАГИ ОМБОРЛАРДАН ХАРИДОРЛАРГА 3 КУН ИЧИДА ЕТКАЗИБ БЕРИЛАДИ

КОММЕРЧЕСКАЯ ФИРМА

«РОССИЯ»

ТЕЛЕФОНЛАР: 297-95-11, 208-70-86, 297-96-83, КЕЧАЮ КУНДУЗ ИШЛАЙДИ

Фанимиз алломалари

МЕВАЛИ ДАРАХТ

Академик Абдували Имомалиев ҳақида сўз

Алломаси кўп халқ билимдон, юрт фаровон бўлади.

Биология фанлари доктори, профессор, ВАСХНИЛ академиги, Беруний номидаги республика давлат мукофоти лауреати, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг президенти Абдували Имомалиев илмда — тафаккур дунёси кенг олим, ташкилотчиликда — тадбиркор раҳбар, мураббийликда — меҳри уммон устоз, табиатан эса танти деҳқон. Булар мақтов эмас, Абдували Имомалиевга хос хислатлар. Зеро, унинг Ўзбекистон фанига, айниқса, пахтачилик илми тараққиётига қўшган ҳиссаси, жонкуяр раҳбарлигию ёшларга валломатлиги каби фазилату хизматлари мақтовга муҳтож эмас. 36 ёшида фан доктори, 37 ёшида профессор ҳамда Тошкент қишлоқ хўжалиги институтининг ректоридек масъулиятли лавозимда иш бошлаши олимнинг ғайрат, иқтидор, заковатидан далолат.

Унинг ректорлик даврида институтда салоҳиятли ёшлардан 60 киши докторлик, 850 киши номзодлик илмий ишларини муваффақият билан ҳимоя қилган экан. Бу рақамларни эшитиб ажабланиб қолдим. Чунки Самарқанддаги Бутуниттифоқ Қоракўлчилик илмий-тадқиқот институтида ўнлаб ёшлар (уларнинг айримлари қирққа яқинлашиб қолган) номзодлик илмий ишларини ҳимоя қилолмай, расмийликнинг «хитой девори»дан ошиб ўтолмай овораю сарсон бўлиб юрганидан хабардорман.

Шогирдсиз одам мевасиз дарахтдек гап. Ёшларга беписанд қараш, ҳасаддан, худбинликдан бошқа нарса эмас. Сен ёшларга ғамхўр эмассан, деб олимни ҳеч ким расман жавобгар қилолмайди, албатта. Бу борада зиёлининг ўзида маънавий жавобгарлик, қалбан ҳомийлик бўлиши керак. Домланинг бевосита раҳбарлигида тўртта докторлик, 60 та номзодлик илмий ишларининг ҳимоя қилиниши — Абдували Имомалиевнинг бағри кенглигидан нишона. Эндиликда бу зиёлилар ҳам қишлоқ хўжалигининг турли соҳаларида изланиб ишламоқдалар.

— Жамиятнинг тақдирини кадрлар ҳал қилади, — дейди олим. — Афсуски, 20-йиллардаги қирғину қувғин, 37—40-йиллардаги қатағон билан бизда маҳаллий кадрлар оммавий равишда қириб келинди.

— Сиз ва сиз каби кўплаб мутахассислар ҳам «сўнгги қувғин»дан бенасиб қолмагансизлар, чамамда?

— Хабарингиз бор экан-да? Айниқса, Усмонхўжаев даврида маҳаллий кадрларнинг пайини қирқишга зўр берилди. Мени қўяберинг... Пахта илмининг қишлоқ, районлардаги қанчадан-қанча академикларини қувғин қилдилар, қамадилар. Умрида ғўзани кўрмаган одамларни олиб келиб деҳқонга ишбоши, раҳбар қилиб қўйишди. Рашидов даврида маҳаллий кадрларга эътибор яхшийди. Эндиликда мана шу қадриятлар тикланмоқда. Олим аҳлига эътибор кучайди. Бундан кўнгил равшан тортади. Фаннинг, жамиятнинг келажаги — ёшлар. Ўткир зеҳнли, иқтидорли кўплаб йигит-қизлар енгил-елпи пул топиб, бадавлат яшашга эмас, илмга эътиқод қўйишган. Биз уларнинг қадрига етмоғимиз, қўллаб-қувватламоғимиз даркор.

Домланинг фикрида дард бор. Зеро, атрофимизда ўнлаб қобилиятли ёшлар фан заҳматидан чўчиб, енгилроқ касбларнинг бошини тутиб кетишмоқда. Айнан шу замонда — иқтисодий тангликда ёш олимлар ниҳоятда мададга муҳтождирлар. Уларга паноҳ бўлиш керак.

Тоталитар жамиятда муаммолар шу қадар кўпайдики, улардан кимдир бир умр азият чекади, дунёни сув босса ўрдакка не ғам деганларидек, кимдир беғаму бепарво. Абдували аканинг мутахассис сифатида фан-техника ютуқларини қишлоқ хўжалигига тадбиқ этишга интилишлари, пахта яккаҳокимлигига қарши эътирозлари, алмашлаб экишни йўлга қўйиш борасидаги ҳаракатлари унинг халқ, табиат, жамият оғриғига ҳамдардлигидан.

Олим қишлоқ хўжалигининг бугунги аҳволидан ташвишланиб Иттифоқ ва республика ҳукуматига кўплаб хатлар, илмий асосли ҳужжатлар йўллаган, раҳбарларни инсофга чақирган. Ўша даврларда олий раҳбариятга норозилик оҳангида мактуб йўллаш ҳам — жасорат.

Шукрким, мустақилликдек олий бахтга мушарраф бўлдик. Истиқлол олимларимиз зиммасига ҳам катта масъулият юклаши тайин. Бу борада Абдували Имомалиевичнинг фикру ҳасрати , олимларимизнинг келгуси вазифалари ҳақидаги мулоҳазалари қуйидагича:

— Мустақилликни ҳар ким турлича шарҳламоқда. Менинг фикрим шундай: бола туғилган заҳоти юриб кетолмайди. Баҳоли қудрат хайрли ишлар қилинаяпти. Мана пахтанинг нархи бир ярим баробар оширилди. Энди ер ости бойликларимизга ўзимиз хўжайинмиз. Пахта майдонлари қисқартирилиб боғ-роғлар, сабзавот ва полиз экинлари кўпайтирилмоқда. Қишлоқда хўжалик юритишнинг турли шаклу усулларига йўл очилди. Энг муҳими деҳқон яна томорқага эга бўлди... Келгусида ўз бойлигимиз, меҳнатимиз ҳисобига чет мамлакатлар билан алоқани кучайтириб дунё бозорига чиқамиз. Ўзимизни ўнглаб олганимиздан сўнг аввало мактабларни, илмий муассасаларни замон талабига мослаб жиҳозлаш лозим, деб ҳисоблайман. Бизда қишлоқ хўжалиги равнақи учун имкониятлар кенг. Шу боис республика Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг ташкил этилиши истиқболли иш бўлди. Келгусида деҳқончилик экинларининг янги-янги навларини яратиш, уруғчиликни ривожлантириш, суғориш ишларида тежамкорликка асосланиб самарали усуллардан фойдаланиш, чорвачиликка, мевачиликка жиддий эътибор беришимиз даркор. Афсуски, кўп жойларда ер унумдорлигини яхшилашга, фойдали экинларни экишга деярли бепарволик қилишмоқда. Ҳаёт учун бебаҳо бўлган сув манбаларидан фойдаланишда катта хатоларга йўл қўйилмоқда. Суғоришни автоматлаштириш, механизациялаш ҳақида фақат гап бор-у, амалда ҳеч иш қилинмаяпти. Яхшиямки, республика ҳукумати бу масалага эътибор бера бошлади. Сув муаммолари илмий-текшириш институти ташкил қилинди... Хуллас, деҳқончиликдаги камчиликларни, муаммоларни айтаверсам, далилига рақамлар қалашаверади. Олдимизда турган тоғдек бу юмушларни биров четдан келиб қилиб бермайди... Илм-фанни ривожлантириш, иқтидорли ёшларни тарбиялашимиз лозим. Республика Президенти ёшлар чет элда ўқиб келиши учун маблағни аямаётганлиги айни муддаодир.

Бугунги экологик танг аҳволга бефарқ қарашга бирор зиёлининг ҳаққи йўқ. Ер, сув, ҳавонинг заҳарланишида кимёнинг ҳиссаси борасида турли фикрлар мавжуд. Бир олим қишлоқ хўжалигини кимёлаштиришни муҳим деса, иккинчиси қарши чиқмоқда. Дефолиантлар тўғрисида ҳам шундай. Бир гал домлага шу ҳақда савол бердим.

— Умуман табиатда зарарсиз модда учрамайди, — дейди олим. — Лекин ишлатиш миқдорига ҳам боғлиқ. Меъёридан ортиқ бўлса шакар ҳам зарарли-ку. Кимёвий ўғитларсиз юқори ҳосил олиш мумкин эмас. Ривожланган давлатларда миллионлаб маблағ янги-янги кимёвий ўғитлар ишлаб чиқариш учун сарфланмоқда. Бизда баъзан «мўл ҳосил учун» қолипдан чиқиб кетиш ҳоллари кўп. Лекин серселитра қовун етиштирган деҳқонга олим «фалон тонна ўғит ишлат» деб маслаҳат бермаган-ку... Ҳозирда ҳамкасбларимиз зарарсиз дефолиантларни, табиий равишда барглари тўкиладиган ғўза навларини яратиш борасида тинмай изланмоқда. Илло, ижобий натижаларга эришсак керак...

Мен ҳар гал домла билан учрашганимда академик эмас, оддий деҳқон билан суҳбатлашгандек бўламан. Гаплари ғоятда самимий, дардчил ва содда. Шундан хулоса қилдим: ҳақиқий илмли инсон манманлигу мақтанчоқликдан, кибру ҳаводан йироқ. Бу «фазилатлар» одатда фанга адашиб кирган чаламуллаларга хос. Улардан асрасин, худойим.

Абдували Имомалиев 60 ёшга кирибдилар-у, тантанали ва расмий маросим ўтказмасликларини илтимос қилибдилар. Бу ҳам алломанинг камтарлигидан, албатта.

Тоҳир ДОЛИ ўғли,
«Халқ сўзи» мухбири.

Савдода махфия борми?

ЎЗБЕКИСТОН САВДО ВАЗИРИ М. З. УСМОНОВГА ОЧИҚ ХАТ

Ҳурматли Мираброр Зуфарович!

Бугунги кунда пештахталарнинг бўм-бўш эканлигини жуда яхши биласиз. Боз устига талай камчиликлар, нуқсонлар ҳам Сизга маълум. Бу мушкул аҳволдан қандай халос бўлиш учун бирон-бир таклиф айтиб, Сизни лол қолдирмоқчи эмасман.

Ўзбекистон Вазирлар маҳкамаси томонидан шу йил ажойиб бир қарор қабул қилинди. Унда қайд этилишича, жумҳуриятимиздаги барча савдо дўконларида маҳсулотлар, миллатидан қатъий назар, фақат Ўзбекистонда яшайдиган фуқароларга сотилиши керак. Харидорлар шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатни ёки паспортни кўрсатишлари лозим.

Агар Вазирлар маҳкамасининг ана шу қарорига Сиз раҳбарлик қилаётган соҳа ходимлари амал қилганларида, дўконлар бу қадар ҳувиллаб қолмасди. Буни Сиз яхши биласиз. Лекин, афсуски, айрим сотувчилар ва уларнинг раҳбарлари буни билишмас экан...

Яқинда Юнусобод даҳасидаги «Юнусобод» универмагида бўлдим. Харидорларнинг кўплигидан сотувчиларнинг қўли қўлига тегмайди. Универмагнинг ҳар бир бўлимида Вазирлар маҳкамасининг юқорида биз айтган қарори илиб қўйилган. Бироқ харидорлардан ҳужжат талаб қилинмаётганлиги мени таажжублантирди. Аввалига сотувчилар билан суҳбатлашдим. Улар қонунга амал қилмаётганликларини рўйи-рост тан олдилар. Сўнгра универмаг директори Аброр Мирсаидовга учрашдим. Ўзимни таништириб, мақсадимни айтдим. У киши мен билан суҳбатлашишга рози бўлди. Аммо репортёрни ёзишга шайлаб, микрофонни у кишига тутганимда: «...бунингизни ўчириб қўйинг, нима, мен сизга ёш боламанми, ҳозир бир ураман-да, синдириб юбораман, иккинчи бу нарсани кўтариб юра олмайдиган бўлиб қоласиз. Журналистман деб хоҳлаган ишингизни қилаверасизми, қани, ҳужжатингизни кўрсатинг-чи...» деган гапларни айтди. Ҳужжатимни олиб қўйиб, ҳанузгача қайтариб бергани йўқ... (У кишининг сўзлари магнит лентасига ёзиб олинган).

«Бўйнида иллати борнинг тиззаси қалтирайди», — дейишади.

Нима учун Аброр Мирсаидов мен билан суҳбатлашишдан бош тортди экан? Агар у кишининг ишида бирон камчилик бўлса, ётиғи билан айтиши мумкин эди-ку. Журналистни туртишга, қўлидаги репортёрни тортиб олишга уриниш ҳуқуқини унга ким берган?..

Универмагдан чиқиб кетаётганимда директор ўринбосари (ўзини Абдулла деб таништирди) менга «Агар бу ишни давом эттираман десангиз, уйингизга ҳам етиб бора олмайсиз, газетага ёзиб, радиога бериб мақсадимга эришаман, деб ўйлайсизми? Бизнинг ошна-оғайниларимиз йўқми?», деди.

Абдулла аканинг ана шу гаплари бўйича Сизга савол бермоқчиман: бизда савдо махфияси борми? Агар бор бўлса, улардан биздек журналистларни, умуман одамларни ким ҳимоя қилади?

Қизиқ, савдодаги бундай камчиликлар, сотувчиларнинг қўполликларидан журналист эмас, харидорлар ҳам уларнинг бошлиқларига мурожаат этишлари мумкин-ку! Универмаг раҳбари журналистга шундай муомала қилса, бошқаларга қандай муносабатда бўларкин?..

Муҳаммаджон АҲМЕДОВ,
радиомухбир.

Шарқнинг мусурмонобод мамлакатларида чойхоналарнинг кўплиги ва доимо гавжумлиги бежиз бўлмаган. Боиси — мактаб, мадрасаю масжидлар қатори чойхона ҳам эл-юрт учун маданий-маърифий маскан вазифасини ўтаган. Ургут шаҳрида ўзбек миллий меъморчилиги анъаналари асосида қурилган янги оталар чойхонаси ҳам кексаю ёшлар тўпланишиб, бир пиёла чой устида гурунглашадиган ана шундай масканлар қаторига қўшилди.

Суратда: фахрийлар гуруҥги.

Маъмур НАЗАР олган сурат.

Муштарий арзномаси

ЮРАГИМ БЕЗИЛЛАБ ҚОЛДИ

1973 йилдан буён Дўстлик район «Октябрь 50 йиллиги» давлат хўжалигида яшайман. Қарийб 20 йилдирки, мироблик қиламан. 1987 йилда совхоз қўрғонини кенгайтириш мақсадида кўп болали оилалар учун уй қуриш ишлари бошланди. Мен ҳам Олмазор йўлдош посёлкасидан жой олдим. 58-қурилиш ташкилотига кўп қатори дастлабки бадал — 4000 сўм пулни тўладим. Бироқ мана тўрт йилдан ошдики, уйни битказадиган мард ташкилот топилмаяпти.

Бинонинг девори кўтарилиб томи ёпилди, қолган ишлар эса шундоқлигича ташлаб қўйилди. Уйни битириб беришларини илтимос қилиб 58-қурилиш ташкилоти бошлиғи Мирзаравшан Эшқўзиевга, район раҳбарларига кўп бор мурожаат қилдим. Ҳар гал тоғ-тоғ ваъдалар... Дастлабки бадални тўлаган пайтимда — 1990 йил 2 июль куни ордер ёзиб беришган эди. Ордер қўлимиздаю уйнинг битишидан ҳали ҳамон дарак йўқ.

Айни пайтда 3 хонали квартирада 12 киши истиқомат қилаяпмиз. Келиним Аширова Санобар умумий ётоқхонадаги икки хонали уйда саккиз жон бўлиб яшаб келаяпти.

Ҳурматли «Халқ сўзи»! Қачонгача бунга чидаш мумкин? Сизлардан илтимос, менга ёрдам берсанглар. Акс ҳолда қатор йиллардан бери такрорланиб келаётган турли қийинчиликлар оилам бошига бу йил ҳам тушишидан юрагим безиллаяпти.

Шайдулло ВАҚҚОСОВ,
меҳнат фахрийси.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раҳбарияти, комитетлари ва комиссиялари, котибияти Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитети кичик комитетининг раиси Т. Жўраевга онаси **Бибиражаб МАҲКАМОВАнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар, шу оғир жудолик кунларида унга сабр-тоқат, мустаҳкам ирода тилайдилар.

ҚИНҒИР ИШНИНГ ҚИЙИҒИ

Темур ТУРСУН

Интермедия

Мебель фабрикаси касаба уюшмаси комитети раисининг хонаси. Раис — Боқижон Соқижонов иш столи ёнида савлат тўкиб ўтирибди. У кўзойнак тақиб бир тўп қоғозни эринмай кўздан кечирмоқда.

Бироздан сўнг у телефон трубкасини олиб қўнғироқ қилади.

СОҚИЖОНОВ **(томоғини қириб йўталиб олгач):** — Алло, Валижон, сенмисан? Яхшимисан, ишларинг қалай? Тузук дегин. Хўш, маслаҳатли иш чиқиб қолди-ку, ука. Менга бир учрашиб кетсанг, яхши бўларди. Ҳа, ҳозир. Менга қара, йўл-йўлакай Солижонни ҳам ола кел **(трубкани жойига қўяди ва яна қоғозларни титкилай бошлайди).**

Хонага Валижон билан Солижон кириб келишади.

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН **(овозларини баланд қилиб):** — Мумкинми?

СОҚИЖОНОВ: — Марҳамат, келинглар.

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН **(бараварига):** — Ассалому алайкум!

СОЛИЖОНОВ: — Ваалайкум ассалом! Қани, келинглар, келинглар. Мана бу ерга ўтиринглар-чи **(ёнидаги стулларга ишора қилиб жой кўрсатади).**

Валижон билан Солижон унинг икки ёнига ўтиришади.

ВАЛИЖОН: — Йўқлаган экансиз, Боқижон ака.

СОҚИЖОНОВ: — Ҳа, ўртоқлар, маслаҳатли иш чиқиб қолди. Хўш деганда билсак, учовимиз ҳам мебел фабрикасида ишлаймиз, касаба уюшмаси комитетининг аъзоларимиз: каминангиз — раис, пардозлаш цехининг бригадири Валижон Муродов **(ўнг томонда ўтирган Валижонга мурожаат қилади),** сен маданий-оммавий ишларга, йиғув цехининг ишчиси Солижон Муслимов **(чап томонда ўтирган Солижонга мурожаат қилади),** сен эса дам олиш ва спорт-соғломлаштириш ишларига масъул кишисан. Гапим тўғрими? **(Гоҳ ўнгга, гоҳ чапга қараб қўяди кўзойнагини тўғрилаб).**

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН: — Тўғри, тўғри **(тасдиқлашади бош ирғитиб).**

СОҚИЖОНОВ **(оҳиста ва вазмин гапида давом этади):** — Буёғини сўрасангиз, ҳисобот-сайлов йиғилиши ҳам яқинлашиб қолди. Жамоамиз қарори билан йил бошида маданий-оммавий, дам олиш ва спорт-соғломлаштириш тадбирларига 500 сўм сарфлаймиз, деб келишиб олган эдик. Тўғрими?

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН: — Тўппа-тўғри.

СОҚИЖОНОВ: — Хўш, гапнинг пўскалласини айтганда, ўша маблағ ҳозиргача ўзлаштирилмабди. Бунинг учун йиғилишда учовимизнинг пўстагимизни қоқишлари турган гап. Ёки гапим нотўғрими? **(Ёнида ўтирганларга савол назари билан кўзойнак устидан қараб қўяди).**

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН: — Тўғри, тўғри **(бараварига бош ирғитишади).**

СОҚИЖОНОВ **(жиддий тарзда):** — Хўш мана энди шу пулни сарфлаш йўлини биргалашиб ўйласак. Нима дейсизлар?

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН: — Ҳақ гап.

СОҚИЖОНОВ: — Масаланинг моҳиятига тушунганга ўхшайсизлар. Қани, кимда қандай таклиф бор? **(Гоҳ ўнгга, гоҳ чапга назар ташлайди).**

ВАЛИЖОН: — Менда таклиф бор. Ходимларимиз дам олиш куни тоққа чиқиш тўғрисида кўпдан буён гапиришади, аммо шу вақтгача бирон марта ҳам тоққа чиқа олмадик. Ўша сиз айтган пулга чанғилар сотиб олиб, ходимларни Чимён тоғига олиб чиқсак, деган таклиф бор. Ҳамманинг кўнглидаги иш бўларди-да!

СОҚИЖОНОВ: — Ақлингга балли, Валижон. Хўп яхши фикрларни топасан-да! Бу гапга Солижон нима деркин? **(Унга юзланади).**

СОЛИЖОН **(вазмин оҳангда):** — Бу фикр яхши, аммо битта лекини бор-да, Боқижон ака.

СОҚИЖОНОВ **(қизиқиб):** — Хўш, хўш?

СОЛИЖОН: — Чанғиларни сотиб олдик, тоққа чиқдик ҳам, дейлик. Ҳамма чанғида учаман, деб ҳар ёққа тентираб кетиб қолиши турган гап. Бунақа пайтда биттаси ҳам дуимини тутқизмайди. Фалокат босиб, бирови «қарс» этиб оёғини синдириб қўйса, яна бири «лоп» этиб жарга қулаб тушса, аҳволимиз вой бўлади-ку, акажон! Буни кимлар уюштирди, деб жазосини тортиб юрмайлик яна.

СОҚИЖОНОВ: — Э, ҳа, буёғи чатоқ дегин. Ҳм...м **(Бироз ўйга толади).** Гапинг тўғри, ука, **(қатъий оҳангда)** чанғи бўлмайди! Хўш яна қанақа таклиф бор?

ВАЛИЖОН: — Бўлмаса, қайиқ сотиб оламиз.

СОҚИЖОНОВ **(ҳайрон бўлиб):** — Қайиқ? Қанақа қайиқ?

ВАЛИЖОН: — Қанақа қайиқ бўларди, оддий қайиқ-да. «Роҳат» кўлига бориб, қайиқда сайр қилганга не етсин. Ўзимиз ҳам навбати билан қайиққа тушиб, дам олишимиз, балиқ овлашимиз мумкин.

СОҚИЖОНОВ **(қувониб):** — Ақлингга балли, Валижон, хўп яхши фикрларни топасан-да. Бу гапга нима дейсан, Солижон?

СОЛИЖОН: — Яхши фикр, аммо битта лекини бор-да, Боқижон ака.

СОҚИЖОНОВ: Хўш, хўш?

СОЛИЖОН: — Қайиқ сотиб олдик, кўлга бориб дам олаяпмиз, дейлик. Жамоада ҳамма сузишни билади, деб бўлмайди. Ўша сузишни билмайдиганлардан битта-яримтаси қайиқда сайр қилиб юрган пайтда фалокат босиб қайиқ тўнтарилиб ҳалиги сузишни билмаган одам чўкиб кетиб, балога қоламиз-ку!

СОҚИЖОНОВ: — Э, ҳа, буёғи чатоқ дегин. Гапинг тўғри. Қайиқ ҳам бўлмайди! Хўш, ўйланглар, тузукроқ таклиф бўлсин.

ВАЛИЖОН: — Боқижон ака, яна битта таклиф чиқиб қолди. Бунисига нима дейсиз?

СОҚИЖОНОВ: — Хўш, хўш?

ВАЛИЖОН: — Биласизми нима, милтиқ сотиб оламиз. Оҳангарондаги тўқайзорга чиқиб, ов қилишнинг гаштига нима етсин. Тўқайда нима кўп — ёввойи чўчқа, турли хил паррандалар сон мингта. Шулардан отиб, гулханда пишириб ейиш қандай роҳат. Бай-бай-бай... Бу ҳам ов, ҳам дам олиш бўлади. Ўзингизга маълум, жамоамизда оз ишқибозлари оз эмас.

СОҚИЖОНОВ: — Ақлингга балли, Валижон, хўп яхши фикрларни топасан-да. Бу гап қалай, маъқулми, Солижон?

СОЛИЖОН: — Маъқулку-я, аммо битта лекини бор-да.

СОҚИЖОНОВ **(тутоқиб):** — Хўв, ука, сенинг гапинг жуда ғалати бўлаяпти-ку! Нуқул битта «лекини»ни топасан. Ҳа, бўлади, деб кўниб қўя қолмайсанми? Ҳадеб «лекин»ни пеш қиласан! Лекинингдан ўргилдим. **(Бироз ўзини босиб олганидан сўнг)** Майли, гапир лекинини. Билиб қўй, ука, бундан сўнг лекин-пекинингга қулоқ соладиган аҳмоқ йўқ!

СОЛИЖОН: — Хўп милтиқни сотиб олдик, овга чиқдик, деб фараз қилайлик. Ўзингизга яхши маълумки, тўқайзорда ким юрганини билиб бўлмайди. Ёввойи чўчқаними, бирон-бир парранданими отаман деб **(овозини баланд қилиб),** «Пақ!» этиб битта-яримта одамни отиб қўйсак, ҳолимизга маймунлар йиғламайдими, акажон!

«Пақ!», сўзидан сўнг раис бир чўчиб тушади ва ёқасига туфлаб қўяди.

САҚИЖОНОВ: — Бўлди, бўлди, бас қилинглар. Сизлар билан иш битадиганга ўхшамайди. Энди таклифни мен айтаман. **(Телефон трубкасини олиб, қулоғига тутади ва кимгадир қўнғироқ қилади).** Алло, Фаридахон синглим, бир дақиқага келиб кетинг-а!

Эшикдан Фаридахон кириб келиб хонадагилар билан саломлашади.

ФАРИДАХОН **(турган жойида):** — Эшитаман, Боқижон ака!

Соқижонов: — Синглим, сиз бизнинг ғазначимизсиз, шундайми?

ФАРИДАХОН: — Ҳа, шундай.

СОҚИЖОНОВ: — Хўш, маданий-оммавий, дам олиш ва спорт-соғломлаштириш тадбирларига мўлжалланган 500 сўм пулни олиб келсангиз, мана бу менинг ёнимда ўтирган акаларингизга топшириқ берамиз, **(ёнидагиларга мурожаат қилади),** қани, қалам билан қоғоз олинглар-чи, нималар сотиб олиш хусусида бир рўйхат тузворайлик...

ФАРИДАХОН: — Боқижон ака, Сиз айтган пул тамом бўлган.

СОҚИЖОНОВ **(тўсатдан):** — Ие, нима учун?

ФАРИДАХОН: — Бундан уч ой илгари келинойимлар, яъни Сизнинг рафиқангиз келиб, яхши пальто кепти, олаётган эдим, пулим етмай қолди, деб пул сўраб келганларида «ўша пулдан 350 сўмини бериб юбор, кейин қўйиб қўямиз», деган гапингиз эсдан чиқдими?

СОҚИЖОНОВ **(ҳайрон бўлиб):** — Оббо, шундай дегин! Буёғи чатоқ-ку. **(Бироздан сўнг).** Ҳа, бўпти, қолганини келтиринг.

ФАРИДАХОН: — Бир тийини ҳам қолмаган.

СОҚИЖОНОВ **(яна ҳайрон бўлиб):** — Ие, бу қанақаси? 150 сўми қаёққа кетди?

ФАРИДАХОН: — Ўша 150 сўмни ўртанча ўғлингиз велосипед олиб берасан, деб тиқилинч қилганида «бошимни оғритиб юборди, бунинг жағини тиндир» деганингизда...

СОҚИЖОНОВ: — Ие, войбў... Энди нима қилдик **(Ёнидагиларга қаради):** мажлисимиз қачон?

ВАЛИЖОН, СОЛИЖОН **(бараварига):** — Индинга.

СОҚИЖОНОВ: — Ие, войбў... Шўримиз қурибди-ку?!

ВАЛИЖОН: — Боқижон ака, кўп ташвишланаверманг. Иложсиз иш йўқ, бунинг ҳам иложи бор.

СОҚИЖОНОВ: — Қани, қани, гапир, Валижон. Оғзингдан бол томаяпти.

ВАЛИЖОН: — Индинга маош олинадиган кун. Оладиган ярим ойлик маошингизни, яъни 250 сўмнинг ёнига яна 250 сўм қарз олиб, шундоққина, яхлитгина қилиб жойига қўйиб қўясиз.

СОҚИЖОНОВ: — Шундоққина, яхлитгина қилиб-а? **(Икки қўлини олдинга чўзиб, панжаларини бирлаштиради).** Оббо, Валижон-ей, оғзининг бир чеккасидан силлиққина чиқиб кетади-я! **(Ўрнидан туради ва овозини баланд қилиб)** Хўп, пулни жойига қўйдим, дейлик. Лекин икки ҳафта давомида бола-чақани ким боқади?! **(Ҳайрон бўлганича қолади).**

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй
Телефонлар: 32-09-87, 33-07-48. Индекс: 64608.
Буюртма № 6507. 118800 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 21.40. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12